Regiovisie 2024-2031
Aanpak geweld in afhankelijkheidsrelaties
Regio Zuid-Limburg

Samen sterk, iedereen veilig

korte versie

Dit is een korte versie van de Regiovisie 2024-2031, die tot stand is gekomen in samenwerking met de 16 Zuid-Limburgse gemeenten en netwerkpartners

Samen sterk, iedereen veilig

Korte versie van de Regiovisie 2024-2031

Aanpak geweld in afhankelijkheidsrelaties

Regio Zuid-Limburg

Wat is geweld in afhankelijkheidsrelaties?

Geweld in afhankelijkheidsrelaties kent veel verschillende vormen. De meest voorkomende waar we ook in Zuid-Limburg mee te maken hebben zijn: kindermishandeling en geweld tussen (ex)partners. Andere vormen zijn onder andere ouderenmishandeling en mensenhandel. Dit kan gaan om fysieke, emotionele en psychische mishandeling, seksueel geweld en -misbruik, stalking of financiële uitbuiting. Het gaat om geweld dat gepleegd wordt door een persoon die het slachtoffer niet alleen kent, maar waar het slachtoffer ook materieel of emotioneel afhankelijk van is. Dit kan een huisgenoot zijn (vaak de man) maar soms ook een kind of iemand buiten het gezin, zoals een vrijwilliger of een hulpverlener.

Hoe vaak komt dit voor?

In Nederland worden ieder jaar zo'n 200.000 mensen slachtoffer van geweld in afhankelijkheidsrelaties en worden ruim 63.000 incidenten bij de politie gemeld. Het aantal meldingen in onze regio Zuid-Limburg is vergelijkbaar met de rest van Nederland. In Zuid-Limburg gaat het jaarlijks om 4.200 tot 4.300 meldingen, maar een groot deel komt niet naar buiten. Vaak zijn er al meerdere incidenten voorafgegaan. Het aantal meldingen is dus geen goede indicatie van de werkelijkheid. In veel situaties spelen onderliggende problemen. Dit beeld is ook herkenbaar voor Zuid-Limburg.

Een complex en hardnekkig probleem

Ernstig of veelvuldig geweld in partnerrelaties en gezinnen komt heel veel voor. En dat niet alles aan het licht komt, is omdat deze vorm van geweld zich in de taboesfeer bevindt. Het duurt vaak lang voordat men hulp vraagt. Het is een complex en hardnekkig probleem dat een duurzame en gerichte aanpak vergt, veel kennis en een goede, integrale en systemische manier van samenwerken. Daarbij werken we op basis van een zorgvuldige analyse gericht op alle betrokkenen, met veel oog voor de onderliggende problematiek.

Samenwerken in de aanpak

Bij deze hulpverlening zijn heel veel organisaties betrokken. Dat heeft te maken met de vele soorten van geweld. En ook: dat er vaak ook onderliggende problemen spelen. Zoals financiële problemen, verslavings- of psychische problemen of een slechte gezondheid. Het is daarom belangrijk dat al deze organisaties goed met elkaar samenwerken. In de regio Zuid-Limburg gebeurt dat al geruime tijd, maar we zien nog altijd ruimte voor verbetering.

Een nieuwe regionale visie

Gemeenten spelen in de aanpak een belangrijke rol. Zij maken onder meer een regionale visie, samen met alle betrokken organisaties. Daarin staat wat de aanpak is, aan welk gezamenlijk doel iedereen werkt, hoe de samenwerking nog beter kan en hoe iedereen daaraan bijdraagt. In de afgelopen jaren zijn er al twee visies gemaakt. De focus in de eerste visie (2014-2018) lag voornamelijk op de opbouw van de toen nieuwe organisatie Veilig Thuis Zuid-Limburg. Hierin stond onder andere de opbouw van deze nieuwe organisatie beschreven, die in 2015 ontstond door een samenvoeging van Steunpunt Huiselijk Geweld en Advies en Meldpunt Kindermishandeling. In de tweede visie (2018-2022) kwam er meer aandacht voor de gehele aanpak van geweld in afhankelijkheidsrelaties, wat ieders rol hierbij is en hoe dit geweld eerder gezien kan worden door signalen sneller te herkennen en op te pakken.

Nieuwe afspraken en een langere termijn

In de nieuwe Regiovisie (2024-2031) staan nieuwe afspraken over de samenwerking en de aanpak. Er zijn namelijk nog veel mogelijkheden voor verbetering. Zoals de aandacht voor onderliggende problemen. Als samenwerkende organisaties willen we beter en vaker van elkaar leren. En ook: eerder specialisten betrekken bij (concrete) geweldsituaties. Ook willen we beter aansluiten bij landelijke ontwikkelingen en programma's. Omdat het een hardnekkig probleem is, heeft deze nieuwe Regiovisie een termijn van acht jaar. De visie geeft aan waar de accenten liggen. Na de vaststelling hiervan worden de accenten in het uitvoeringsplan uitgewerkt.

Onze ambitie:

Samen doorbreken wij de cirkel van geweld: we creëren veiligheid, signaleren vroegtijdig, stoppen geweld in afhankelijkheidsrelaties, we waarborgen duurzaam herstel en pakken onderliggende problemen aan. Zo doorbreken we de intergenerationele overdracht van geweld (in gezinnen). We gaan samen voor veiligheid voor iedereen, van -9 maanden tot 100+ jaar!

Wat doet de gemeente?

Geweld in afhankelijkheidsrelaties vindt plaats waar mensen leven en wonen. Een goede aanpak sluit aan op de leefwereld van mensen en vindt zoveel mogelijk plaats in de eigen omgeving. De gemeente heeft op basis van diverse wetten een rol bij de aanpak van geweld in afhankelijkheidsrelaties. Deze verantwoordelijkheden liggen op terreinen als preventie, signalering en probleemanalyse tot planning, melden en regievoering. Zo zorgen gemeenten ervoor dat voor inwoners duidelijk is waar zij terechtkunnen, zoals bij Veilig Thuis. Ook stimuleert de gemeente inwoners om in actie te komen wanneer zij een vorm van geweld vermoeden. Professionals moeten ook de signalen herkennen en weten wat zij moeten doen, zoals het werken met de meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling. Dit ondersteunt de gemeente via trainingen in het herkennen van signalen.

Wie zijn onze netwerkpartners?

Bij het tegengaan van geweld in afhankelijkheidsrelaties hebben veel partijen een rol. Zij moeten effectief samenwerken, samen met de mensen om wie het gaat. Daarbij gaat het om tal van partners binnen de domeinen justitie & veiligheid, zorg & welzijn en onderwijs. De kernpartners zijn de 16 Zuid-Limburgse gemeenten, Veilig Thuis Zuid-Limburg, Raad voor de Kinderbescherming, politie, vrouwenopvang, gecertificeerde instellingen, het Openbaar Ministerie en de Zorg- en Veiligheidshuizen in Zuid-Limburg.

Waarop is de Regiovisie gebaseerd?

De basis voor de Regiovisie vormen de resultaten van een groot recent onderzoek door het Verwey-Jonker Instituut, de evaluatie van vorige Regiovisie Geweld Hoort Nergens Thuis Zuid-Limburg, de eindrapportage van het gelijknamige landelijk programma en het landelijke programma Toekomstscenario kind- en gezinsbescherming. Deze programma's beogen huiselijk geweld en kindermishandeling terug te dringen, de schade te beperken en de cirkel van geweld (met name de overdracht van generatie op generatie) te doorbreken. Het streeft naar een manier van werken waarbij ouders, kinderen en volwassenen bij wie veiligheidsproblematiek speelt, zich gehoord en ondersteund voelen en die motiveert om samen met professionals duurzame resultaten te boeken.

Hoe gaan we dit met elkaar doen?

Ontwikkellijn 1:
Samen zien!

We zorgen dat we als professionals eerder situaties van geweld in afhankelijkheidsrelaties op het spoor komen. Dit doen we door meer oog te hebben voor de signalen en er sneller iets mee te doen. We willen dat niemand die met geweld te maken heeft ongezien blijft en iedereen om hulp durft te vragen. We werken daarom ook aan bewustwording, zodat meer mensen bekend zijn met deze vormen van geweld, en hoe je dat herkent. Bijvoorbeeld via bijeenkomsten op scholen, via campagnes en via webinars. Daarbij richten we ons ook op kinderen. We leren hen wat huiselijk geweld en kindermishandeling is en maken hen veerkrachtiger. Steunfiguren in de omgeving betrekken we en leren we op een trauma-sensitieve manier met geweldsituaties om te gaan. Kortom: we willen bereiken dat iedereen de signalen van geweld in afhankelijkheidheidsrelaties (her) kent, bekend is met de gevolgen ervan én weet wat hij/zij vervolgens kan doen om het geweld te stoppen.

Ontwikkellijn 2:

Samen leren, samen werken!

We werken als professionals vanuit stevige lokale teams met voldoende kennis en expertise op het vlak van geweld in afhankelijkheidsrelaties. Tegelijk opereren we in een overzichtelijk en transparant netwerk waarin professionals elkaar makkelijk weten te vinden, zodat zij elkaars expertise, kracht en ervaringen benutten en kunnen leren van elkaar en van situaties. Bijvoorbeeld door situaties waarin het niet goed ging met elkaar te bespreken, wat de kans op herhaling verkleint. Maar ook van successen – zoals goede interventies - kunnen we leren. Daarnaast leren we van trainingen, van deskundigen met veel kennis en van onderzoeken. Via samenwerking met specialisten willen we bereiken dat we de aanpak verbeteren en onderliggende problematiek hierin beter meenemen. Ook hierom willen we in deze problematiek gespecialiseerde organisaties eerder en vaker betrekken bij de aanpak van geweldsituaties. Verder gaan we meer gebruikmaken van de kennis en ervaringen van mensen die zelf met een vorm van geweld in afhankelijkheidsrelaties te maken kregen.

Ontwikkellijn 3:

Samen doen!

Samenwerken is vooral een kwestie van samen doen! Maar nog te vaak werken we op eigen houtje of langs elkaar heen omdat we elkaar nog onvoldoende weten te vinden. Daaraan gaan we werken, zodat we beter weten wie waar over gaat en wat onze gezamenlijke visie is. De aanpak van geweld in afhankelijkheidsrelaties vereist immers een nauwe samenwerking, ook om samen te kunnen bepalen wat de beste aanpak is. Stoppen van deze vorm van geweld vraagt daarnaast om het doorbreken van de geweldsdynamiek die vaak extra complex is door onderliggende problematiek en hardnekkige patronen. De uitdaging is dus om met elkaar een zorgvuldige analyse te maken en om samen met gezinnen/systemen (inclusief oog voor het perspectief van kinderen) tot de juiste, effectieve aanpak te komen en niemand zonder hulp komt te zitten. Doel is dat via een lang volgehouden aanpak de héle dynamiek verandert. We willen dat de cirkel van geweld wordt doorbroken in de huidige situatie én dat er óók een doorbraak in de intergenerationele overdracht wordt bereikt.

Hoe organiseren we dit alles?

In de aanpak sluiten de netwerkpartners zoveel mogelijk aan bij de bestaande structuren. De commissie Zorg en Veiligheid (Z&V) is in Zuid-Limburg het eerste bestuurlijke aanspreekpunt als het gaat om de aanpak van geweld in afhankelijkheidsrelaties. Hierin zijn zowel de gemeenten (Welzijn, (jeugd)zorg en Veiligheid) vertegenwoordigd, evenals organisaties als GGZ, Politie, OM, GGD. Zwaarwegende vraagstukken en/of besluitvorming leggen de netwerkpartners daarom ter advisering eerst voor aan deze commissie Z&V. In de voorbereiding op besluitvorming en advies maken we gebruik van de Ambtelijke adviesgroep Geweld in Afhankelijkheidsrelaties (GIA). Hierin zijn de 16 Zuid-Limburgse gemeenten, Veilig Thuis Zuid-Limburg, de vrouwenopvangorganisaties, de Zorg- en Veiligheidshuizen in Zuid-Limburg, politie en het Openbaar Ministerie vertegenwoordigd.

Evaluatie en monitoring van de voortgang vindt continu plaats. De projectleiders GIA vervullen hierin een belangrijke rol. Zij vertalen de Regiovisie in een samenhangende programmatische aanpak, inclusief gesignaleerde knelpunten, mogelijke oplossingsrichtingen, gewenste verbeteringen en aandacht voor het vieren van successen. De projectleiders jagen ook de uitvoering aan van deze aanpak; ze vormen het primaire aanspreekpunt in de regio en haken waar nodig aan bij landelijke ontwikkelingen. Met behulp van monitoring en een tweejaarlijkse procesevaluatie vindt regelmatig een beoordeling plaats of het beleid op de juiste wijze en naar tevredenheid wordt uitgevoerd.

Waar betalen we dit van?

Heerlen (voor Parkstad) en Maastricht (voor regio Maastricht Heuvelland en Westelijke Mijnstreek) zijn centrumgemeenten voor hun regiogemeenten. Beide centrumgemeenten ontvangen in dit kader rijksmiddelen in de vorm van een decentralisatie-uitkering Vrouwenopvang (DU VO), waaruit de regionale inzet voor geweld in afhankelijkheidsrelaties voor de gehele regio Zuid-Limburg wordt gefinancierd, onder meer voor wettelijke taken.

Communicatie in de samenwerking

Communicatie speelt een belangrijke rol bij de Regiovisie. We gaan daartoe gezamenlijk een goede communicatie-strategie ontwikkelen met als doel alle betrokkenen op een goede wijze aangehaakt en geïnformeerd te houden. Uiteraard mét aandacht voor de verschillende communicatieniveaus: van bestuurders, managers en beleidsmedewerkers tot aan uitvoerende professionals.

Deze communicatieaanpak geeft richting aan wat we met elkaar willen bereiken met de Regiovisie, laat zien waarom een integrale werkwijze zo belangrijk is en maakt duidelijk welke vormen en (niet-stigmatiserende!) woorden we hiervoor inzetten. Dit laatste is een bijzonder aandachtspunt, omdat de bij deze materie betrokken (en zeer diverse) partners uit verschillende professionele werelden komen en niet allemaal dezelfde taal spreken. We willen daarnaast in de komende acht jaar de omgeving voortdurend op de hoogte houden van de voortgang: wat speelt er, waar staan we, wat zijn volgende stappen en wat zijn mijlpalen? Hierbij zoeken we in de communicatie continu de interactie met onze netwerkpartners. Dat doen we zoveel mogelijk via het ‘Regionaal platform GIA’ om de weg naar specialistische kennis zo kort mogelijk te houden.

Een gezamenlijke verantwoordelijkheid

Geweld in afhankelijkheidsrelaties is een groot, hardnekkig en complex probleem, óók in onze regio. Daar willen we ons niet bij neerleggen. Omdat iedereen recht heeft op een veilig bestaan willen we er in Zuid-Limburg alles aan doen om de cirkel van geweld doorbreken. Vanuit die motivatie én een gezamenlijke verantwoordelijkheid maken we als netwerkpartners onveiligheid beter bespreekbaar, bieden we in onze regio effectieve hulp en bouwen we via integrale samenwerking met alle betrokken partijen en vanuit ieders expertise aan duurzaam veilige situaties. Deze Regiovisie biedt hiervoor de komende acht jaar de leidraad, onder het motto:

Samen sterk, iedereen veilig!